

Z KORESPONDENCE K. F. PEŠÁKA A. JONÁŠOVI

Z dalších dopisů roku 1931 se dovídáme, jak sběratelé získávali nové otisky. K. F. Pešák A. Jonášovi píše (např. v dopise z 19. 4.):

„V roce 28 po zveřejnění ve věstníku zaslal jsem firmě Schulz Pha několik obálek k orazítkování. 9. 4. 31 jsem tyto dostal s datem 8. 4. 31 a číslem 93- ... Jelikož obálky po dvou letech byly ve vadném stavu, poslal jsem ihned ještě několik. Tyto mají dokonce datum 10/4 31, ale ještě Praha 1 a ev. čísla 370 – 380. Dle toho stroj běžel asi dále, než jste byl informován. Od firmy Eisen jsem obálky dosud zpět nedostal.“

Úděl sběratelů byl těžký, jak z tohoto citátu vyplývá. Získat podklady pro své sbírky bylo dost obtížné.

Je třeba je obdivovat za jejich trpělivost. Získávání otisků věnuji proto zvláštní kapitolu doloženou ilustracemi.

Citovaný dopis obsahuje ještě jednu zajímavost týkající se uchovávání „úlovků“.

„Sám ještě nevím, jak by se obálky měly uschovati. Nechal jsem udělati čtyři krabice a několik set zelených kartonů se třemi páskami, do kterých obálky zastrkuji. Prozatím to uznávám nejlepším způsobem. Zastrčením nového kartonu mohu lehce změny zařaditi k příslušným razítkám a mám pěkný přehled a lehce se pracuje. Později to asi předělám, ale jak to ještě nevím.“

ČETL JSTE FILATELISTICKOU REVUE? SÁM PRACUJI NA SEZNAMU

Třístránkový dopis z 29. 4. kromě upřesnění údajů se dotýká dvou záležitostí, a to J. Lešetického a Pešákova připravovaného seznamu. Obě poznámky jsou uvedeny za sebou, neboť spolu úzce souvisí.

„Četl jste již články J. Lešetického ve „R Fil“ (Filatelistická revue – pozn. aut.)? Celý pan L. se mě už nelíbí. Není pravdou, že jsem se p. L. shodl na spolupráci, neboť jsem zcela jiných názorů než on. Na můj dopis ze dne 26/3 ještě neodpověděl. Na seznamu budu pracovati a uveřejňovati v „Briefmarke“.

Bohužel majitelem časopisu jest tiskárna a dovoluje jen určitý počet stránek, proto můj seznam bude držen stručně bez udávání doby užívání atd. Doufám ale, že přijdou lepší časy a že budu moci vydati později za vaší spolupráce malou brožuru“.

TĚŠÍ MĚ VELICE, ŽE BUDEME SPOLEČNĚ PRACOVATI

Květnové dopisy jsou plné nových poznatků a přesných údajů. Zejména, pokud se týče chybotisků a variant (tehdejší sběratelé varianty nazývali změnami). V dopisech se objevilo i Pešákovo potěšení:

„Těší mne velice, že budeme společně pracovat na díle o frankotypech. Máte více vědomostí na tomto poli než já a přispějete jistě větším dílem. Byl bych rád, kdybyste vše částečně financoval, protože při mém platu 590 Kč měsíčně by na to mnoho nezbylo. Prozatím je na to čas a pustíme se do toho později, až sbírání francotypu bude rozšířenější, aby o dílo také byl zájem.“

Otázkou zůstává, zda slibně započatá spolupráce pokračovala. Pokud ano, proč se jméno K. F. Pešáka neobjevuje v předmluvě k Jonášovým studiím, alespoň formou poděkování. Z dopisů je zřetelné, že v rukama Pešákovými prošly stovky výplatních otisků a že přispěl A. Jonášovi mnoha údajů. Ty šlo nalézt jen na celistvostech z mnoha zdrojů a ty Pešák měl.

Oba květnové dopisy z 8. a 21. 5. se dotýkají i vztahů mezi členy tehdy ještě neformální skupinky. Psal se rok 1931 a kromě výměnné entity zorganizované K. F. Pešákem se zájemcům o sbírání otisků ještě ani nesnilo. Jednou ze zmiňovaných osobností je Jonášův švagr Winkler. Nejdříve štkpt. Winkler přerušil styky s K. F. Pešákem, pak se to zakrátko napravilo. Dejme prostor Pešákovým slovům.

„Pan štkpt. Winkler přerušil se mnou korespondenci, že prý jsem mu nic neřekl o věci Schulz Pha 1. Také říkal, že jsem jiným sběratelům přenechal razítka, které on hledá a na něho, že jsem nevzpomněl. Mínil asi vás nebo štkpt. Heytmánka, kterému jsem náhodou prodal.“

*„Pan štkpt. Winkler mi psal, abych se na něho nehoršil a že vše zůstane při starém. Chce, abych mu i nadále opatřil novinky, což ale neudělám. Od dneška také já již nikomu nebudu hlásiti nová razítka a změny, prozatím si to necháme pro nás, dík nemůžeme od žádného čekat. **Sepíši seznam všech razítek a změny s daty, které jsem buď zjistil sám anebo Vy mě oznámil. Pak Vám seznam zašlu k doplnění.**“*

ZAVEDENÍ AMERICKÝCH STROJŮ?

V jednom z květnových dopisů se objevuje zajímavá informace, nedlouho potom, co se objevila zpráva o dovozu čínských strojů. Nyní se na povrch dostaly zprávy o amerických strojích.

„Kdyby se snad u nás skutečně zavedly americké stroje, jak píšete, měli bychom mnohem více práce, neboť za 6000 Kč by si i menší podniky stroj pořídily.“

Tyto informace mohl mít A. Jonáš jen ze dvou zdrojů – od ministerstva pošt a telegrafů, kam směřovaly kroky výrobců, anebo od firmy B. Jarolímek. Ministerstvo bylo v té době dost konzervativní. Vždyť odmítlo i speciální stroje na vyplácení novinových zásilek z dílen firmy Francotyp a z provozů švýcarské firmy Hasler. Řada esejí vznikla z důvodů ministerských odmítnutí původně schválených plánů. Stroje obou proveniencí se v provozu neobjevily a veřejnosti nejsou ani známy jejich otisky.

VÝSTAVA TO JEST BÁJEČNÁ MYŠLENKA

Dopisy, které A. Jonáš od K. F. Pešáka obdržel v období od června do září opustily řád informací, tipů a hlášení změn ve vzhledu otisků a soustředily se spíše na koncepční záležitosti.

Jednak snažení obou sběratelů se soustředilo též na eseje a nově i na předváděcí stroje. K. F. Pešák píše:

„Otisky předváděcích strojů jsou velice zajímavé a doufám, že všechny získáme a v našem díle tyto také uvedeme.“

Začalo se hovořit o číslování.

„Jak miníte číslovat razítka v našem katalogu? Zda jak byla zveřejněna ve věstníku nebo časově vyšly do použití? U starších se datum asi nedá přesně určit, a proto myslím číslovat jen část např. do čísla 200 nebo 300 podle věstníku a novější podle dat, jak stroje byly prvně použity, co se vám jistě podaří.“

Na pořad dne přišla i výstava (výplatních otisků).

„Ohledně výstavy tj. báječná myšlenka a jistě o naše frankotypy by byl větší zájem a tím získaly nové sběratele do našich řad. Také bych proti tomu nic neměl, kdybyste výstavu uspořádal pod

mým jménem. Finančně byste však ode mne mnoho čekat nemohl. V březnu jsem byl jmenován pomoc. zřízcem a až dostanu definitivu, budu úplně spokojen. Mám pouze 590 Kč měsíčně a jistě uznáte, že velké skoky nemůžu dělati. U nás na severu se žije poměrně dosti drazo a na sbírkaření z platu mnoho nezbude. Mám nějaké menší dluhy a proto bych chtěl sbírku francotypů také prodati.

Také si dělám sbírku na originálních obálkách. Mám asi 150 – 200 kusů hlavně starší, které již neběží. Potřeboval bych tedy běžný materiál a doufám, že mě bude možné sestaviti až na několik velkých rarit úplnou sbírku na orig. obálkách.“

Tímto dopisem mám dojem, že korespondence se dostala do osobní úrovně. Pisatel uvádí:

„Z každého Vašeho dopisu mám upřímnou radost, neboť odhaluje vždy něco zajímavého. Představte si, kde bych byl bez Vaší spolupráce. Byl bych odkázán pouze na náhodu.“

I osobní setkání bylo stále na pořadu dne:

„Již nyní se těším na osobní schůzku s Vámi. V červenci nebo srpnu mám dovolenou a doufám, že se Vám to bude hodit mne navštívit. Mám sám pokoj a v klidu si o všem můžeme pohovořiti. Přesné datum Vám ještě napíši.“ (dopis ze 17. 6.).

„.... čekal jsem, až mne oznámíte Vaši novou adresu. Od 7 – 20 července mám dovolenou. Jeden kolega mně přenechal 8 dnů – a doufám, že Vám bude určitě možné, abyste mně v Lomu navštívil. Napište mi přesné datum, abych byl doma. Upřímně se těším na schůzku.“

Z dalších dopisů se dovídáme, že v tomto roce k osobní schůzce nedošlo.

Ve třístránkovém dopise se objevila jakoby zasutá zajímavá informace:

„Píšete, že jste ve spojení s rytcem a že budete dostávat od každé objednávky tisk. Zajímám se o tyto velice a prosil bych Vás, zda by bylo možné též pro mne po jednom kousku získati.“

SBÍRÁNÍ JE SKUTEČNĚ ČÍM DÁL TĚŽŠÍ

Červencové a srpnové dopisy byly častější, ale stručnější. Jednolistové zprávy nebyly výjimkou.

V prvním zářijovém dopise mne čekalo překvapení. K. F. Pešák píše o těžkém sběratelství a o poměrech při získávání otisků. Na úplný konec zpráva hodná zaznamenání zvláště důkladného.

„Sbírání je skutečně čím dál těžší. V mé mancolistě je na třicet razítek, po kterých se sháním několik týdnů, ale bezúspěšně. Také některé firmy nechtějí razítkovat a zaslané obálky i známky si ponechají a jen oklikou razítka zašlou.

Z toho seznámení s gen. ředitelem Fatkou mám sám radost, získáte tím zajisté něco.“

Příznivcům historie našeho poštovníctví zajisté jméno M. Fatka říká hodně. Zpráva o spojení A. Jonáše s tímto vrcholným představitelem naší poštovní správy s velkými zásluhami např. při transformaci poštovníctví v roce 1918 mohla být jen velmi šťastná.

ALE NOVOU RARITU JSEM OBJEVIL!

Poslední zářijový dopis K. F. Pešáka uvádí:

„Ale novou raritu jsem objevil! A to u Jarolímka Pha 2. Štítek má od prvního typu ale nový číselník a běžel po III tím typu. Našel jsem jen jeden kousek a byl používán asi jen krátký čas. Otto Rakovník měl v razítku vždy jen Rakovník, a právě proto se divím, když je úřad 1 a 2. Pro Otto neudává číslo poštovního úřadu...“

DIERSŮV EXPONÁT NA MOPHILE

Konec roku 1931 a jeho reflexe v dopisech K. F. Pešáka se tradičně soustředily na zajímavosti a rarity

výplatních otisků Československa z 1. období let 1926 – 1929, které bylo sběrateli považováno za

klasické. Místo na dopisním papíře dostaly i další informace, které mají pro obor výplatních otisků velkou zajímavost.

Ve známost vešel další sběratel, o kterém jsem již v předchozím textu psal. Jeho jméno bylo Josef Michler z Žižkova, který byl dílovedoucím u firmy Sellier et Bellot. Že by krásný výplatní otisk jej získal

pro sběratelství? Objevuje se i jméno ženy paní R. Nohejlové z Prahy XII, která nabídla trhu 2000 – 2500 výplatních otisků z let 1927 – 1931. Bohužel se již neozvala a to ani na nabídku 3 haléřů za kus.

Informace o Diersově exponátu na výstavě MOPHILA v Hamburku je vysoce cenná.

„Že na „Mophile“ v Hamburku se vystavovaly frankotypy, vím a též pochybuji, že Diersova sbírka byla úplná, neboť mnoho změn vůbec nezná.“

Pokud H. Diers (psali jsme o něm v kapitole o německých sběratelích) vystavil československé výplatní otisky na této výstavě, **byla by to první sbírka čs. otisků vystavených vůbec poprvé. V Československu se čs. exponáty vystavily až v roce 1940 v Praze – byla to Jonášova sbírka.**

Návazně K. F. Pešák opět připomíná myšlenku uspořádat v Československu výstavu výplatních otisků:

„Také já jsem toho názoru, aby se u nás podnikla nějaká výstava. Jest již mnoho sběratelů, ale výstavu bychom jistě pro toto nové odvětví filatelie získali mnoho dalších sběratelů. Vše by jste ale musel zařídit Vy, jelikož mně čas a finance nedovolí něco podobného nám podniknouti. Někjaká schůzka sběratelů by byla na místě, ale pochybuji, že by měla úspěch.“

Katalog bylo další téma v korespondenci.

„Co bude s katalogem? Myslím, že by byl čas dáti se do práce a vše, co jsme dosud zjistili, sepsali, aby potom práce byla úplná a kritika p. Lešetického příznivá.“(dopis ze 7. 10.).

Ve sledované době se tvořily tři práce katalogového zaměření – samostatná Pešáková práce,

samostatná Jonášova práce s tím, že se diskutovala možnost spojit úsilí obou sběratelů a vytvořit společnou práci a dále Lešetického počín (nakonec vyšel se spoluautorstvím Winklerovým.

„Jeden pražský sběratel mi psal, že pan L. chce počkati, až vyjde naše práce, potom „doplniti“ a vydati za svou. Tomu přece jen nevěřím. Ze strany p. L. se nemusíme obávat konkurence a náš seznam budeme číslovati jak stroje za sebou byly používány. Bylo by ale nutné pustiti se co nejdříve do práce a ještě v zimě brožurku vydati. Jak Vy ji míníte upravit, pouze česky anebo česko-německy. Sám znám asi padesát adres německých sběratelů francotypů a p. Fleischmann, red., „Briefmarke“ také asi sto. Bylo by jistě dobře, kdybychom německé sběratele měli na naší straně.“ (dopis z 31. 10.).

Dopisy dále obsahují výměnu názoru na J. Lešetického s tím, že tento bard sběratelství otisků u nás se mýlí a plete si otisky a změny. K. F. Pešák píše: „... že p. L. brzy ve filatelii „dodýchá“ úplně, jako asi také jeho „Revue“.

Velká část dopisů je věnovaná i Tribuně filatelistů a názorům na p. Hirsch a J. Fraňka. Připomínají se články A. Jonáše a K. F. Pešáka v sérii článků ve stylu „pro a proti frankotypům“.

Z textů vyplývá, že se mezi těmito dvěma filatelisty vyměňovaly často eseje a „černé tisky“. Dnešním pohledem lze jen konstatovat, že v té době existovalo několik špičkových sbírek, kde byly otisky prvních pěti let včetně zajímavostí, jednodenních rarit, chybotisků, esejí, zkušebních otisků a černotisků. Kde je těmito sbírkám konec?

1932

Rok 1932 přinesl pokračování korespondence mezi oběma sběrateli – A. Jonášem a K. F. Pešákem. Počet dopisů od K. F. Pešáka poklesl, nebyl takový jako v roce 1931. V dopisech bylo hodně zajímavostí. Pokračovalo hlášení různých zajímavostí a nových otisků.

Stále plál spor „známka či frankotyp“. K. F. Pešák napsal:

„Jsem již zvědav na „Tribunu Filatelistů!, jaké přinese asi články. Ať se ozve, kdo chce proti nám náš obor uhájíme stůj co stůj. Jsem jen zvědav, zda pan Hirsch uveřejní celý můj článek, neboť jsem psal dosti ostře proti panu Fraňkovi.“

V centru pozornosti je stále avizovaný Katalog (teď již jen Jonášův):

„Již jste dokončil naše dílo o Francotypech? Mohl byste mi zaslati koncept této katalogové sestavy k nahlédnutí?“

Filatelistická revue začal otiskovat Jonášův seznam výplatních otisků K. F. Pešák je chválí.

Píše: „K Vašemu článku v „Tribuně Filatelistů“ upřímně gratuluji. Bylo by dobře, kdyby se takových článků psalo více. Což by naší práci jen prospělo.“ (14. 1.).

„Teprve minulý týden jsem dostal „Českého Filatelistu“ a četl Vaši práci, ke které Vám upřímně gratuluji, je to opravdu dokonalá studie, jak jsem si ji vždy představoval. Myslím, když nyní je skutečně potřebný seznam, také sbírání francotypů přijde do plnějšího proudu.“

Dopisy K. F. Pešáka obsahují i osobní informace. Zmiňuje se o svém dnu. Pracuje od rána do večera, večer jej čekají menší práce v domácnosti, stará se též o nemocnou matku. Korespondenci vyřizuje pozdě do noci a když si chce přečíst denní tisk, musí vstávat ráno ve čtyři hodiny. Zmiňuje i finanční nouzi. Nutně potřebuje obnos 2000 Kč. Rád by využil nabídku a. Jonáše o půjčce, ale zdráhá se. Prozrazuje, že se chce v květnu ženit. Peníze nechce darem, chce splácet 100 Kč měsíčně. Není jisté, zda A. Jonáš vyhověl, ale s velkou pravděpodobností ne. K. F. Pešák říká: „Nemám Vám za zlé, že nemůžete vyhověti, vidím denně dost bídy a vím, že i Vy dnešní krisí trpíte.“ (dopis 15. 3.).

Jako alternativu zmiňuje možnost odkupu jeho sbírky výplatních otisků. Sbírká má 650 kusů otisků a požaduje za ni 1500 Kč. Z korespondence nevyplývá, zda se odprodej podařil a K. F. Pešák své finanční problémy vyřešil. I v takových situacích se naši sběratelé ocitli.

1933

Ze zachycené korespondence je zřetelné, že korespondence mezi dvěma velikány čs. výplatního otiskářství se v tomto roce omezila. Jsou z počátku tohoto roku.

První dopis z tohoto roku končí těmito slovy:

„Doufám, že mi jednou bude dopřáno, abych Vám všechno, co jste pro mě udělal, vynahradil. – Ještě jednou vřelý dík za vše.“

Obsahem obou dopisů jsou opět informace o nových či změněných otisků.

V souboru dopisů jsou i dopisy, které nebyly datovány. Jen z obsahu lze usuzovat, kdy byly napsány a zaslány. Opět popisují dotazy ohledně výplatních otisků. V dopisech nabízí i prodej svých stínových sbírek o celkovém počtu 530 otisků. Píše, že z Německa mu nabízejí 200 Mk.

Tato korespondence je důležitým dokumentem, který dokresluje okolnosti a dobu, kdy se rodilo československé sběratelství výplatních otisků a jejich průvodní jevy – katalogy, seznamy, výměna či kolování.

Z rozsáhlé korespondence vybral ILE 2017. Začazeno do knihy „Žralok a frankotyp“ (k objednání na adrese Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript.). Původní pravopis a interpunkce zachována dle dopisů.

ny. K. F. Pešák píše: „.... že p. L. brzy ve filatelii „dodýchá“ úplně, jako asi také jeho „Revue“.

Velká část dopisů je věnovaná i Tribuně filatelistů a názorům na p. Hirsch a J. Fraňka. Připomínají se články A. Jonáše a K. F. Pešáka v sérii článků ve stylu „pro a proti frankotypům“.

Z textů vyplývá, že se mezi těmito dvěma filatelisty vyměňovaly často eseje a „černé tisky“. Dnešním pohledem lze jen konstatovat, že v té době existovalo několik špičkových sbírek, kde byly otisky prvních pěti let včetně zajímavostí, jednodenních rarit, chybotisků, esejí, zkušebních otisků a černotisků. Kde je těmito sbírkám konec?

1932

Rok 1932 přinesl pokračování korespondence mezi oběma sběrateli – A. Jonášem a K. F. Pešákem. Počet dopisů od K. F. Pešáka poklesl, nebyl takový jako v roce 1931. V dopisech bylo hodně zajímavostí. Pokračovalo hlášení různých zajímavostí a nových otisků.

Stále plál spor „známka či frankotyp“. K. F. Pešák napsal:

„Jsem již zvědav na „Tribunu Filatelistů“, jaké přinese asi články. Ať se ozve, kdo chce proti nám náš obor uhájíme stůj co stůj. Jsem jen zvědav, zda pan Hirsch uveřejní celý můj článek, neboť jsem psal dosti ostře proti panu Fraňkovi.“

V centru pozornosti je stále avizovaný Katalog (ted' již jen Jonášův):

„Již jste dokončil naše dílo o Francotypech? Mohl byste mi zaslati koncept této katalogové

sestavy k nahlédnutí?“

Filatelistická revue začal otiskovat Jonášův seznam výplatních otisků K. F. Pešák je chválí.

Píše: „K Vašemu článku v „Tribuně Filatelistů“ upřímně gratuluji. Bylo by dobře, kdyby se takových článků psalo více. Což by naší práci jen prospělo.“ (14. 1.).

„Teprve minulý týden jsem dostal „Českého Filatelistu“ a četl Vaši práci, ke které Vám upřímně gratuluji, je to opravdu dokonalá studie, jak jsem si ji vždy představoval. Myslím, když nyní je skutečně potřebný seznam, také sbírání francotypů přijde do plnějšího proudu.“

Dopisy K. F. Pešáka obsahují i osobní informace. Zmiňuje se o svém dnu. Pracuje od rána do večera, večer jej čekají menší práce v domácnosti, stará se též o nemocnou matku. Korespondenci vyřizuje pozdě do noci a když si chce přečíst denní tisk, musí vstávat ráno ve čtyři hodiny. Zmiňuje i finanční nouzi. Nutně potřebuje obnos 2000 Kč. Rád by využil nabídku a. Jonáše o půjčce, ale zdráhá se. Prozrazuje, že se chce v květnu ženit. Peníze nechce darem, chce splácet 100 Kč měsíčně. Není jisté, zda A. Jonáš vyhověl, ale s velkou pravděpodobností ne. K. F. Pešák říká: *„Nemám Vám za zlé, že nemůžete vyhověti, vidím denně dost bídy a vím, že i Vy dnešní krisí trpíte.“ (dopis 15. 3.).*

Jako alternativu zmiňuje možnost odkupu jeho sbírky výplatních otisků. Sbíрка má 650 kusů otisků a požaduje za ni 1500 Kč. Z korespondence nevyplývá, zda se odprodej podařil a K. F. Pešák své finanční problémy vyřešil. I v takových situacích se naši sběratelé ocitli.

1933

Ze zachycené korespondence je zřetelné, že korespondence mezi dvěma velikány čs. výplatního otiskářství se v tomto roce omezila. Jsou z počátku tohoto roku.

První dopis z tohoto roku končí těmito slovy:

„Doufám, že mi jednou bude dopřáno, abych Vám všechno, co jste pro mě udělal, vynahradil. – Ještě jednou vřelý dík za vše.“

Obsahem obou dopisů jsou opět informace o nových či změněných otisků.

V souboru dopisů jsou i dopisy, které nebyly datovány. Jen z obsahu lze usuzovat, kdy byly

napsány a zaslány. Opět popisují dotazy ohledně výplatních otisků. V dopisech nabízí i prodej svých stínových sbírek o celkovém počtu 530 otisků. Píše, že z Německa mu nabízejí 200 Mk.

Tato korespondence je důležitým dokumentem, který dokresluje okolnosti a dobu, kdy se rodilo československé sběratelství výplatních otisků a jejich průvodní jevy – katalogy, seznamy, výměna či kolování.

Z rozsáhlé korespondence vybral ILE 2017. Začazeno do knihy „Žralok a frankotyp“ (k objednání na adrese Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript.). Původní pravopis a interpunkce zachována dle dopisů.

